

Ыам ыйын
25 күнэ
№10
2018

ЧУГДААР

Г.Н. Чиряев аатынан Хоро орто оскуолатын үөрэнээччилэрин хаһыата

СОНУННАР

27.04	Бу күн оскуола саастаах уолаттар, эдэр ыччат, саастаах дьон кыттыылаах эр дьон оһуохайа тэриллэн ытылынна.
08.05	Кыайыы күнүгэр аналлаах кылаастар икки ардыларыгар строевой хаамыыга күрэхтэһии буолан ааста.
08.05	“Кыайыы кынаттаах ырыалар” диэн тэрилтэлэр икки ардыларыгар ансаамбыллар күрэхтэһиилэрэ буолан ааста. Бастакы миэстэни “Кэскил” оҕо сайдар Киинин ансаамбыла, иккис-үһүс миэстэлэри Хоро орто оскуолатын коллективын ансаамбыллара ыллылар.
09.05	Улуу Кыайыы 73 сылыгар аналлаах Кыайыы Параада буолла. Тэрилтэлэр икки ардыларыгар ытыллыбыт эстафетаҕа оскуола хамаандата иккис миэстэни ылары ситистэ.
14.05	Сааскы халаан уутуттан сэрэхтээх буолууга нэһилиэккэ Ыксаллаах бырыы-майгы эрэсиимэ биллэрилиннэ. Хороҕо сааскы халаан уутун кутталлаах таһыма 12 м. 09 см.
19.05	“Үтүө санаа күүһэ” дэн ааттаах акция-концерт буолла. “Кэскил” оҕо уһуйаанын иитиллээччилэрэ, коллектива, “Алаас симэбэ” ансаамбыл оҕолоро, “Эйгэ” эбээлэр түмсүүлэрэ, художественной самодеятельность кыттыылаах концертан киирбит үп Оливия Филиппова эмтэнэригэр диэн ананна.
24.03	Бүгүн орто оскуоланы бүтэрээччилэргэ тihэх чуораан чугдаарда.

ТИҔЭХ ЧУОРААН ЧУГДААРДА

ТИҔЭХ ЧУОРААН ЧУГДААРДА

Бэҕэһээ, ыам ыйын 24 күнүгэр, оскуоланы бүтэрэн барар оҕолорго, олох киэн аартыгар атаарар «Бүтэһик чуораан» бырааһынньыгын бэлиэтиибит. Хоро орто оскуолата быйыл 45-с выпуһун таһаарар. Быйылгы 2017-2018 үөрэх дьылыгар Хоро орто оскуолатын 20 оҕо бүтэрэн олох киэн аартыгар үктэннэ. 11-с „а“ кылааһы КимЛ.М., 11-с „б“ кылааһы Попова В.Н., иккиэн нуучча тылын уонна литературатын учууталлара, салайан, оҕолор олох улахан суолугар тахсар эппиэтинэстээх түгэннэригэр сирдээн аҕаллылар. Выпускниктар ортолоругар научнай-практической конференциялар, араас таһымнаах олимпиадалар, спортивной күрэхтэһиилэр, конкурстар, фестиваллар кыайыылаахтара элбэхтэринэн коллектив сирдээхтик киэн туттар.

Дьоро түгэн күндү ыалдьыттарынан СР Үөрэҕириитин миниистирин 1-кы солбуйааччы Габышева Ф.В., улуус үөрэҕин управлениетын начальнига Борбуев С.О., Мэйик, Онхой, Хомустаах нэһиликтэриттэн ыалдьыттар, төрөппүттэр буоллулар. Ф.В Габышева бэйэтин эбэрдэтигэр выпускниктарга ситиһиини, үөрэммит оскуолаларын, улуустарын, республикаларын дьонуннаахтык ааттатар идэлээх дьон буолалларыгар баҕарда. Нэһиликтэр дьаһалталарын, оскуолаларын ааттарыттан выпускниктарга өйдөбүннүк бэлэхтэр, эбэрдэ суруктар туттарылыннылар.

Үгэс курдук, оскуоланы бүтэрэр выпускниктарга анал номинациялар олохтонон туттарылыннылар: “Лучший представитель наслега” – Михайлова Лена, “Лучший воспитанник интерната”- Ксенофонтова Настя, “Лучший воспитанник “Алаас симэбэ” – Винокурова Аня, “Душа выпуска”- Попов Саша, “Спортивная слава”- Кетехов Сергей, “Лидер выпуска”-Чирикова Лена, “Лучший в учебе”- Спиридонова Владимира, “Надежда выпуска”- Осипова Марфа тигистилэр. Сылын аайы оскуоланы бүтэрээччилэргэ биһиги меценаттарбыт бэйэлэрин анал бириэмийэлэрин олохтоон туттараллар. Ол курдук Дмитриевтэр учуутал династияларын ааттарыттан Дмитриев Александр Саввич уон тыһыынча солкуобайы үөрэх бастынгар, улуустаағы, республикатаағы олимпиадаларга ситиһиилээхтик кыттыбыт Спиридонова Владимираҕа үөрүүлээх быһыыга-майгыга туттарда. СР үтүөлээх учууталлара Татьяна Васильевна, Василий Васильевич Ченоховтар ааттарыттан олохтоммут «Самому читающему» номинацияны Явловская Аня уонна Ким Ариан туттулар. Кинилэргэ билиини-көрүүнү ханатар араас кинигэ бэлэх быһыытынан туттарылынна.

Выпускниктар үөрэппит учууталларыгар анаан ырыа ыллаатылар, вальс үнкүүлээтилэр, үөрэппит учууталларыгар махтал суруктары туттардылар.

Бүгүһнү үөрүүлээх күммүт саамай долгутуулаах түгэнэ тийэн кэллэ. Күндү оскуоланы бүтэрээччилэргэ “хас күн аайы билиигэ-көрүүгэ, санаттан сананы арыйарга ынырар алтан чуораангыт, бүгүн эһигини олох киэн аартыгар эрэллээхтик үктэнэргитигэр, таба суолу тутуһан дьонун дьон буоларгытыгар алгыы, эрэнэ чугдаара тыаһыаҕа” диэн этэн туран үрдүктэн-үрдүккэ кынаттыыр алтан чуорааны тыаһатар чизэс үөрэх бастыннарыгар, оскуола чизэһин элбэх конкурстарга, күрэхтэһиилэргэ дуораччы ааттаппыт выпускниктарга – Егорова Анидораҕа, Спиридонова Владимираҕа, Попов Альбертка, Кетехов Сережаҕа тиксэрилиннэ.

Билигин оскуоланы бүтэрээчи оҕолорбутун биир кэлим эксээмэннэр күүтэллэр. Онон, оҕолорбутугар, тihэх чуораанынан эбэрдэлээн туран, эксээмэннэригэр ситиһиини, талбыт үөрэхтэригэр туттарсан киирэллэригэр баҕарыабын. Оскуолаларын бүтэрэн бараары турар үөрэнээччилэрбитигэр ситиһиилэри, дойдуларыгар туһалаах дьон буола үүнэллэригэр алгыы хаалабыт.

Последний звонок

БАРЫ БИИРГЭ

БЭРТ СОНУН ТЭРЭЭНИН БУОЛАН ААСТА

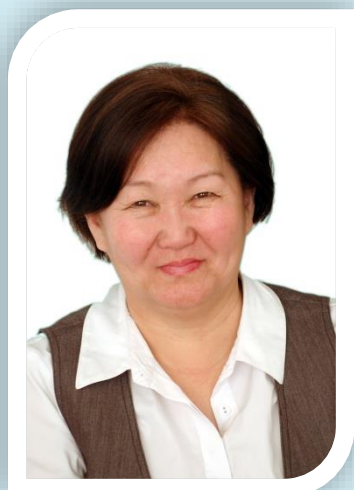
Муус устар 28 күнүгэр биһиги оскуолабытыгар иккис төгүлүн “Коммунарский сбордар” диэн ааттаах тэрээһин буолан ааста. Манна 8-11 кылаас оҕолоро барыта сэттэ хамаандаба арахсан араас сордуктары толорон, проект көмүскээн, сынналланна киинэ көрөн, үнкүүлээн, күрэхтэһэн тарҕастыбыт. Киэһэ 7 чаастан саҕалаан сарсыарда 6 чааска диэри сырыттыбыт. Оҕолор станцияларынан сылдьан араас соруудахтары толортоотулар. Ол курдук, «Дары природы», «Интеллектуальная», «Мир сказок», «Агроном», «Спортивная», «Танцевальная», «Музыкальная», «Фотостудия», «Шестое чувство» диэн станцияларынан түһүмэхтэри аастылар. Хамаандалар ЗОЖ-ка анаан инсценировка туруоран көрдөрбүттэрэ, ТОК-шоуга кыттан билиилэрин тургуппуттара. Онтон барыта түмүктэнэн кыайыылаах хамаандалары биллэри буолта. 1миэстэни «Юные пионеры», 2 - «Витамины», 3 - «Банда» буолтара. Бу тэрээһин, мин санаабар, умнуллубаттык, үрдүк таһымнаахтык, бэһиэлэйдик ааспыта. Оҕолор бары астыммыттара, сыннаммыттара, бэйэ-бэйэлэрин кытта өссө чугастык алтыспыттара. Коммунарской сбордар манньк сылын айы буола туруохтара, өссө да элбэх санга идеялары киллэриэхтэрэ дии саныбын.

Наташа Константинова

САНАА СИТИМЭ

Вместе дружно во взрослую жизнь

Вот и прозвенел последний звонок последнего моего выпуска, обучающихся 11 «а» и «б» классов.

Много хорошего и прекрасного видели мои ребята за эти 11 лет в нашей школе. Помню 1 сентября 2011 года, когда приняла 5-й класс: детей было «множество» по сравнению с тем поим выпуском 2009 года (12 человек), целых 24 человека: 13 мальчиков и 11 девочек. Из Меика приехали Лира и Оля, из Хомустаха Лена, Афоня из Аллайыахи. Все такие нарядные, шумные, бойкие, обступили после классного часа и стали в прямом смысле этого слова «впихивать» в меня свои огромные букеты, потому что первые вначале скромно вручили букеты, а всем 24-м ребятам уже некому было вручать за охапкой цветов, поэтому впихивали в предыдущие букеты, получилось, что они впихивают в меня.

И стали мы жить в родном пятом классе... Пошли уроки, классные часы, мероприятия, соревнования, конкурсы, олимпиады. Подытоживая четверти, каждый раз мы собирали звездочки достижений в 5 и 6 классах. Больше всего получалось всегда у Серёжи, и Анята, отстававшая на немного, пришла к выводу: «Он же борец, часто уезжает на сборы, а я что бороться что ли буду?» Отлично учились Анята, Серёжа, Дьулустан, Валерия. Не отставали Анята, Уля, Алик Попов, Егорка, Лена. Тогда и определились уже спортсмены: Серёжа, Марсен, Егорка, Алик Чочанов, Саша, Ион, Валерия, Сайыына, Афоня. Культурно-массовики: Лира, Марфа, Оля, Афоня, Айсен, Оливия. Мастера на все руки: Дьулустан, Уля, Анята, Оливия, Сеня.

К 7 классу подъехали Владимира и Аксиния. Незабываемые впечатления оставили классные традиции: это наши весёлые забавные Пати, сначала Банани-пати, далее был Киви-пати, потом Яблоко-пати, и наконец в 10 классе

Лимоно-пати. Классные часы о дружбе, потому что среди такого количества детей из разных сёл иногда бывали перепалки, «притирки».

Учились дружить и на любимых киносеансах по понедельникам. Сначала выбрали самые страшные якутские мистические фильмы, потом старые фильмы о войне, далее уже более современные, такие как «Один дома» и др.

Учились отчитываться перед классным руководителем по секторам, лучше всех отчёты – документы делала Анята, говорил отчитывался Алик Чочанов. Уже тогда повадились ходить на помощь к Андрею Алексеевичу Дягилеву, осенью в гололёд пытались приносить хлеб на дом. Потом заметили мальчики, что нужно помогать Ариану Ким, и взялись колоть их дрова.

А походы, маёвки проходили совсем близко от дома В.Н. возле Бадыка. Приезжали на велосипедах, оставляли у дома транспорт и шли пешком до леса. Однажды в 7 классе осенью в декаду ПДД провели практический классный час в парке «Эрики». Мальчики стали водителями, некоторые девочки были пешеходами, а несколько девочек были дорожными знаками, то есть они стояли со знаками (нарисовали и соорудили огромные дорожные знаки сами в классе) по всему парку. Так вот там мы все узнали, кто каким водителем станет. Мальчики ехали на велосипедах и показывали скорость свою и умение водить в «неудобных» местах. Больше всех понравились девочкам-знакам Сеня и Ион. А хуже всех стал Айсен, который в шутку симитировал не очень трезвого водителя. И остался без приза. Но на этом занятии абсолютно все пешеходы проглядели подземный переход (знак был у Ули, которая скромненько стояла и молчала) и допустили грубейшую ошибку.

Не забыть про ЧП в классе, разрешить которое приезжали все родители даже из Меика и Хомустаха. Вскоре в классе стало убывать... народу. Сначала уехал Дьулустан, отъезд которого мы отмечали в классе 12.12.2012 года. И у нас получился замечательный классный ЧАС, посвященный числу «12», тем более всем нам было по 12 лет, мы родились все в 2000 году. Алик и Егорка поехали на Дальний Восток «боксировать», где впервые столкнулись со спортивной несправедливостью, их засудили. И ждало нас потрясение – гендерное обучение. Все были против, но мы расстались и проучились 2 года в разных классах, так мы, наверное, расстались со своим сплоченным, дружеским духом.

После 7 уехали Оля и Лира, Аксиния. Приехала Тоня Санникова из Кырыкыя. После 8 уехали в УОР Егорка и Ч.Алик, в ДЮСШ - Сережка, В гимназию - Валерия, в 10, по традиции, учились по профилям. После 9го уехали Айсен, Сеня, Оливия. После 10го – Афоня, Марсен. В 11 «а» стало 11 человек с приездом Сережи, в 11 «б» остались 9 человек.

Заканчивая школу, мы все желаем соединиться во взрослой жизни.

Попова В.Н., классный руководитель

Уол оҕо оһуохайа

Үйэттэн үйэбэ дьыэрэйбит,
Саханы сахабын дэттэрбит
Оһуохай – алгыстаах үнкүүбүт,
Күн көмүс уотугар үнүүбүт!
(Сабыйа)

Бүгүн, муус устар 27 күнүгэр, Саха Өрөспүүбүлүкэтин күнүгэр, Үөһээ Бүлүү улуусун Хоро нэһилиэгэр уол оҕо оһуохайа тэрилиннэ. Түһүлгэбэ барыта балтараа сүүсчэ оскуола саастаах уолаттар, ону таһынан нэһилиэк эдэр ыччата, саастаах кырдыаҕас олохтоохтор кэлэн кыттыыны ыллылар. Үөрүүлээх түһүлгэ олохтонуон иннинэ “Хоро нэһилиэгэ” МТ дьаһалтатын баһылыгын солбуйааччы А.А. Попов, улуус мунньабын депутата И.И. Саввинов, “Аҕа алгыһа” түмсүү салайааччыта, орто оскуола учуутала С.Р. Хобусаров эбэрдэ тылын эттилэр, бу күн саха норуотугар уһулччу суолталаабын, саха омук быһыытынан үүнэн-сайдан чэчирии сайдарыгар турууласпыт бастын дьоммут үтүө холобурдарын, үүнэр саха ыччата сомоҕолоһон эйэлээх олоҕу түстээччи буоларын бэлиэтээн эттилэр. “Алаас симэбэ” ансаамбыл уолаттара “Чохчоохой” үнкүүтүн кэнниттэн уолаттар Саха сиригэр, төрөөбүт тыл, дойду туһунан хоһоон аахтылар. “Аар аартык” хомусчут оҕолор бөлөхтөрө хомус тардан дьыэрэттилэр. Дьэ ол кэннэ Омоҕой саҕаттан олохтоммут оонньуубут саҕаланна. Бастакы кылаастаан саҕалаан уолаттар эр-биир бэйэ-бэйэлэрин солбуһан оһуохай тылын таһааран бардылар. Нэһилиэк ытык кырдыаҕастара В.К. Васильев, В.С. Иванов, В.А. Никифоров бэйэлэринэн этэн-тыынан холобур буоллулар. Эдэр ыччаттартан И.В. Касьянов, Р.Р. Осипов эттилэр. Барыта отучча уол уонна эр дьон бу күн оһуохай тылын эттилэр, балтараа чаас устата оһуохай алыптаах тойуга дуорайда, эриэккэс үнкүүтэ тэнийдэ. Бу маннык сонун тэрээһини “Хоро нэһилиэгэ” МТ дьаһалтата, А.Д. Филиппов аатынан Хоротообу СК, Г.Н. Чиряев аатынан Хоро орто оскуолата, “Аҕа алгыһа” түмсүү бииргэ ылсан тэрийэн ыттылар.

Омоҕой эһэбит оонньуута –
Омукпут үйэлээх үнкүүтэ,
Оһуохай – саха киэн туттуута
Дуорайдын сахатын үрдэтэ!

“Саха ыччатын – бырамыысыланнаска” экспедицияттан эргиллэн

Бастакы күн "Селигдар" уонна "ГазпромТрансгазТомск" диэн хампаанньаларга сырыттыбыт. Иккис күн "Алдан Золото" сырыттыбыт. "Селигдар" уонна "Алдан Золото" кыһыл көмүс хостуур хампаанньалар. "Селигдар" "Трассовый" карьерын көрбүппүт. "Алдан Золото" Саха сиригэр үрдүнэн көмүс хостоонугар бастакы миэстэбэ сылдьар, Россияҕа 10 бастын хампаанньаларга киирсэр. Сылга 17 т көмүс хостуулар, 1 кв. миэтэрэбэ 1.2 г көмүс баар. Көмүс икки көрүннэ арааһар: руднай уонна рассыпной. Руднайы бэлэм продукция гынарга быдан чэпчэки эрэри буларга уонна хостуурга ыарахан. Онтон рассыпнойу хостуурга чэпчэки эрэри дьиннээх кыһыл көмүс гынарга уустук. Бастаан геологтар сири кэрийэн чинчийэн, кэтээн көрөллөр, ханна көмүс баарын. Онтон слесардар тула өттүн ыраастыылар. Буурунан скважина хаһаллар уонна взрывчатый вещество ууран баран эстэрэллэр. Тахсыбыт руданы дробильной комплексах да химическэй, физическэй реакцияларга ууран, ыраастаан, электролиз көмөтүнэн ыраас көмүһү ылаллар. Бу олус уустук үлэ, хас да үлэһит, техника, оттук наада.

Бу саҕа элбэх үлэни газ хостоонуна уонна транспортировка эрэйэр. Газпром дочернэй хампаанньата "ГазпромТрансгазТомск" турбатын тутуутун үлэтин көрдүбүт. Бу турба аата "Сила Сибири", Газпромтан потребительгэ уонна атын тас дойдуларга газ экспортыыр турба. Кэтитэ 1,5 м, начинката ыстаал, полимернай покрытие дьэбинтэн харыстыыр, турба биирэ 10 м уһуннаах, сварка көмөтүнэн холбонор. 1м уһуннаах турба 1 т ыйааһыннаах. Билиги ити турбаны тимир суол аннынан ытар үлэлэрин көрбүппүт. Дьааматын диригэ 2,5-3м, түгэбин, кытыытын уонна үрдүн кумабынан кутан баран буорунан көмөллөр. Бу үлэлэргэ маннык идэлэр наадалар: слесарь, оператор, маркшейдер, водитель, программист у.д.а. Бу экспедиция саамай үчүгэйэ диэн Алдан уонна Нерюнгри кэрэ айылҕата, дириг карьердара, үрдүк мырааннара, билигини көрсөөччүлэр сылаас приемнара. Киһи сөбөр-махтайар, хайдах курдук сайдыылаах үйэбэ олоробутуй диэн сүнкэн тутуулар бара туралларын илэ хараххынан көрөн-истэн итэҕэйэбин. “Восточнай” космодрому көрөн баран, мин куттала суох этиэхпин сөп – бу дойду хаһан да эстиэ суоҕа! Аҕыйах сыл иһигэр сылай космодром тутуллубута. Билигин халлаан куйаарын үөрэтиигэ олус наадалаах, ол аата үчүгэй учуонайдар, үлэһиттэр наадалар. Билиги космодромна ракета хомуллар собуотун, стартовой площадканы көрдүбүт. Циалковскай куорат чуумпу, благоустроеннай куорат эбит.

Мин бу экспедицияттан туяны ылбытым диэн, инникитин промышленность эйгэтигэр дириг, киэн билиилээх специалист буоларга саллыбакка турунуом диэн санааҕа киирдим. Сири дойдуну кэрийэн, элбэх доҕордоһон кэллим.

Винокуров Юлиан, 10 кылаас үөрэнээччитэ, “СЫП-2018” экспедиция кыттыылааҕа

ТИНЭХ ЧУОРААН ЧУГДААРДА

КЫАЙЫ КҮНҮН КҮЛҮМЭ

ЫАМ ЫЙЫН 9 КҮНЭ – УЛУУ КЫАЙЫ КҮНЭ

Редколлегия: хаһыат кылаабынай эрдээктэрэ: Хобусаров С.Р.
Корреспонденттар: Павлова Алина, Евдокимова Лана, Титова Саня,
Константинова Наташа, Анисимова Настя, Степанова Ньургуйа, Кочнев Данил

Хаһыат ыйга биһрдэ тахсар.
Биһиги аадырыспыт: 678233, Хоро н., Октябрьскай уул, 5